

Trecutul politic al unei monografii arheologice: *Hăbășești, 1954*

Radu-Alexandru DRAGOMAN*

Abstract: Hăbășești (1954) is an archaeological monograph well-known to those interested in the Neolithic period in Romania and the Cucuteni-Tripolye tradition. This text refers to an almost totally ignored aspect from the history of the Hăbășești volume, namely its political past. The analysis is based on a series of documents from the archive of the former Secret Police regarding the archaeological excavations at Hăbășești, on the memoirs of Vladimir Dumitrescu about the period spent in communist political prisons (Vl. Dumitrescu 1994), and, last but not least, on the consideration of the book's appearance. I argue that the political dimension of the monograph is not to be found in the text itself, which, except for a few terms, is "strictly scientific", but (1) in the research process that led to the monograph, process supported and strictly monitored by the communist political authorities; (2) in the final material object, which politically marks the birth of a "new archeology" and a "new world"; and (3) in the apolitical character of the text, which makes possible the attachment of the meanings desired by the communist political regime.

Rezumat: Hăbășești (1954) este o monografie arheologică binecunoscută celor interesați de perioada neolică din România și de tradiția Cucuteni-Tripolie. Textul de față se referă la un aspect aproape total ignorat din istoria volumului Hăbășești, și anume la trecutul său politic. Analiza se bazează pe o serie de documente din arhiva fostei Direcții Generale a Securității Poporului referitoare la săpăturile arheologice de la Hăbășești, pe memoriile scrise de Vladimir Dumitrescu despre perioada petrecută în închisorile politice comuniste (Vl. Dumitrescu 1994) și, nu în ultimul rând, pe luarea în considerare a aspectului cărții. Susțin că dimensiunea politică a monografiei nu este de găsit în textul propriu-zis, care, exceptând câțiva termeni, este unul „strict științific”, ci (1) în procesul de cercetare ce a dus la apariția monografiei, proces susținut și monitorizat cu strictețe de autoritățile politice comuniste; (2) în obiectul material final, ce marchează politic nașterea unei „noi arheologii” și a unei „lumi noi”; și (3) în caracterul apolitic al textului, care face posibilă atașarea semnificațiilor dorite de regimul politic comunist.

Keywords: History of archaeology, archaeology and politics, communist Romania, archaeological excavations, Hăbășești, archaeological monograph.

Cuvinte-cheie: Istoria arheologiei, arheologie și politică, România comunistă, săpături arheologice, Hăbășești, monografie arheologică.

❖ Introducere

Lucrarea *Hăbășești. Monografie arheologică* (fig. 1), publicată de Editura Academiei Republicii Populare Române în anul 1954, este binecunoscută arheologilor interesați de perioada neolică din România, în general, și de aşa-numita cultură Cucuteni-Tripolie, în special, fiind menționată până astăzi în numeroase publicații arheologice. Dacă locul aparte pe care această carte și principalul ei autor, Vladimir Dumitrescu (1902-1991), îl ocupă în istoria arheologiei românești este un lucru știut (e.g. M. Anghelinu 2003), mult mai puțin cunoscută –

* Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, str. Henri Coandă nr. 11, sector 1, 010667, București; al_dragoman@yahoo.com.

ca să nu spun deloc – este dimensiunea politică a volumului. Nu am în vedere prin asta textul cărții, deoarece, exceptând câțiva termeni obligatorii la acea dată, meniți să semnaleze conformitatea cu ideologia dominantă comunistă, cum ar fi referirile la periodizarea lui F. Engels, textul este unul „strict științific”. În schimb, susțin că dimensiunea politică este de găsit (1) în procesul de cercetare ce a dus la apariția monografiei, (2) în obiectul material final și, paradoxal la prima vedere, (3) în caracterul apolitic al textului. Drept urmare, pornind de la premisa că, dincolo de conținutul științific propriu-zis, *Hăbășești* este un obiect creat într-un anumit context sociopolitic, în textul de față voi arăta că o analiză contextuală a cărții-obiect poate contribui la o mai bună înțelegere a condițiilor în care a luat naștere și, mai ales, a rolului pe care l-a jucat în acea vreme. În acest sens am pus în relație o serie de documente din arhiva fostei Direcții Generale a Securității Poporului (prescurtat: Securitate) referitoare la cercetările arheologice de la Hăbășești¹, pe care mi le-a pus la dispoziție doamna Silvia Marinescu-Bîlcu, memoriile scrise de Vladimir Dumitrescu despre perioada petrecută în închisorile politice comuniste (Vl. Dumitrescu 1994) și, nu în ultimul rând, o analiză a aspectului cărții.

❖ **Hăbășești: de la cercetarea unui sit arheologic la monografie**

În continuarea cercetărilor din 1949, în cadrul planului de săpături arheologice planificate pentru anul 1950 de Academia Republicii Populare Române a fost inclus și situl de la Hăbășești, pe atunci aflat în județul Roman, colectivul urmând a fi format din Vladimir Dumitrescu (responsabil), Mircea Petrescu-Dîmbovița (responsabil), Hortensia Dumitrescu, Nicolae Gostar și Anton Nițu. La cererea directorului Institutului de Istorie și Filosofie al Academiei R. P. R., autoritățile comuniste locale erau rugate să sprijine demersul arheologic în ceea ce privește „aprovisionarea cu alimente raționalizate”, „transporturi și procurare materiale lemoase necesare diferitelor lucrări”, „precum și la orice alte probleme” care ar fi fost de competența respectivelor autorități (fig. 2).

În acest context, Serviciul Județean de Securitate Roman a cerut regionalei din Iași să i se comunice „relațiuni complete” despre „elementele” care compuneau colectivul de cercetare (fig. 3), cerere care s-a materializat într-un raport în care era rezumat trecutul politic compromițător, legat de apartenența la Mișcarea Legionară, al lui Vladimir Dumitrescu², Nicolae Gostar și Anton Nițu (fig. 4). Echipa de arheologi a continuat să fie în atenția autorităților din ziua sosirii la Hăbășești, în ziua de 8 iulie 1950, și până la finalizarea cercetărilor și plecarea spre București, în ziua de 1 octombrie (fig. 5 și 6). Una dintre temele de interes pentru Securitate era aceea a modului în care „profesorii” și studenții s-au comportat pe durata cercetărilor arheologice față de muncitori, inclusiv „din punctul de vedere al securității” (fig. 7). Astfel, într-un referat întocmit în septembrie sunt menționate o serie întreagă de aspecte: comportarea frumoasă a arheologilor față de lucrători; numărul și vârsta lucrătorilor angajați și plata acestora; ședințele și procentul de participanți la ședințele ținute de muncitorii sindicaliști; adunările în care se discutau teme de politică internă și externă; interzicerea, sub amenințarea concedierii, de către responsabilii de șantier a oricăror critici la

¹ Documentele se află în custodia Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Direcția Arhiva Centrală. Printre copiile ce mi-au parvenit de la doamna Silvia Marinescu-Bîlcu se numără coperta unui dosar cu numărul de inventar I 141279. Potrivit ștampilei aplicate pe acest dosar, documentele provin de la autoritățile din Bacău.

² În ceea ce privește activitatea legionară a lui Vladimir Dumitrescu vezi, de exemplu, memoriile acestuia (Vl. Dumitrescu 2013).

adresa regimului – „nemulțumiri ce le au pe tema lemneler de foc, a gazului sau cooperăției”; prezența pe șantier a câtorva „elemente dușmănoase” etc. (fig. 8 și 9). Din același referat reiese și faptul că unul dintre „elementele dușmănoase” de pe șantier a fost verificat de biroul de Securitate din Săbăuani și „Până la urmă a fost creiat informator”. În ceea ce privește raportul dintre arheologi și lucrători totul pare a fi decurs până la final cu bine, după cum reiese dintr-un document al Securității din octombrie 1950 (fig. 10), în care se menționează:

„Lucrările privind Șantierul Arhiologic din satul Hăbășești Com. Strunga-Roman, a luat sfârșit la data de 1 Octombrie 1950.

Profesorii arhiologi și studenții, car au luat parte la aceste săpături, au plecat cu direcția spre București, după ce în prealabil s-au achitat de toate datoriiile ce le aveau față de populația din acea localitate și muncitorii ce au lucrat pe acel șantier.”

Însă, pentru discuția de față, cele mai relevante informații din documentele citate nu sunt cele referitoare la arheologi și lucrători, ci aceleia care privesc săpăturile arheologice propriu-zise. Din documente reiese limpede faptul că autoritățile comuniste au acordat o mare atenție cercetărilor arheologice efectuate la Hăbășești, doavadă ordinul exprimat într-un act al Direcțiunii Regionale a Securității Poporului Iași, ce a fost transmis Serviciului Județean de Securitate Roman: „Ne veți raporta detaliat în ce stadiu se află și când iau sfârșit aceste săpături” (fig. 7). Așa se face că în referatul întocmit de Securitate în luna septembrie și citat mai sus întâlnim paragrafe demne de a fi incluse în rezumatul unui raport arheologic: „De la data începerii lucrărilor până la sfârșit au fost descoperite 36 de locuințe din chirpici, diferite cioburi de oale parte având gravuri pe ele, cca 50 bucăți idoli, cca. 30 bucăți topoare de piatră, cca. 40 bucăți topoare de cremene și săgeți tot din cremene, toate fiind găsite la adâncime de 50 centimetri de sol”, „S-a mai descoperit un șanț de apărare în partea de nord vest a satului”, faptul că Mircea Petrescu-Dîmbovița „a fotografiat fiecare locuință în parte” sau faptul că „Planul șantierului [...] a fost schițat pe hârtie milimetrică, fiecare casă în parte arătându-se și obiectele ce au fost găsite în ea” (fig. 8; vezi și fig. 9).

Importanța acordată de regim săpăturilor arheologice de la Hăbășești reiese și din faptul că Mihail Roller însuși, membru al Academiei R. P. R. și vicepreședinte al secțiunii de Științe istorice, filozofice și economico-juridice între 1949 și 1955, a vizitat șantierul arheologic (fig. 11). Mai mult decât atât, în anul 1950, Institutul de Istorie și Filosofie al Academiei R. P. R. – Secția de Istorie Veche și Muzeul Național de Antichități au organizat o expoziție intitulată *Expoziția arheologică. Rezultatele săpăturilor arheologice din 1950 în Republica Populară Română*, în cadrul căreia cercetărilor de la Hăbășești li s-a oferit o atenție specială – o sală întreagă, cu patru vitrine (*Expoziția* 1950). Săpăturile arheologice de la Hăbășești au fost utilizate pentru a scoate în evidență faptul că pentru prima dată în istoria arheologiei românești de până atunci un sat neolicic a fost săpat integral (fig. 12), merit ce s-ar datora „folosirii metodelor aplicate în arheologia sovietică, planificării bine studiate și mijloacelor materiale puse la dispoziția șantierului” (*Expoziția* 1950, p. 5). Cu alte cuvinte, săpăturile de la Hăbășești sunt instrumentate politic pentru a dovedi superioritatea cercetării arheologice sub Tânărul regim comunist în comparație cu perioada burgheză (R.-Al. Dragoman, S. Oanță-Marghitu 2013, p. 89).

Aceeași investiție din partea regimului se poate observa și în cazul publicării rezultatelor. În ciuda cantității considerabile de documentație și material arheologic, monografia a fost pregătită pentru tipar într-un timp foarte scurt. Așa cum am menționat deja, volumul a apărut în 1954, dar dintr-o scrisoare semnată de Mihail Roller reiese că publicarea a fost întârziată cu un an, deoarece, în 1952, Vladimir Dumitrescu fusese arestat pentru

activitatea sa legionară din trecut (L. Pleșa 2006, p. 172-173, nota 25). În condițiile în care a stat închis din motive politice până în anul 1955, întâlnirea lui Vladimir Dumitrescu cu monografia *Hăbăšești* a avut loc în detenție. După cum relatează chiar autorul într-o dintre cărțile sale de memorii, dincolo de constatarea tristă a faptului că numele i-a fost transformat în D. Vlad și nici nu a fost trecut pe copertă, ci doar la cuprins, la atingerea și răsfoirea volumului aproape că i-au dat lacrimile (Vl. Dumitrescu 1994, p. 72-73).

Reacția lui Vladimir Dumitrescu la întâlnirea cu propria carte este lesne de înțeles: privită în context, monografia *Hăbăšești* este prima și cea mai impozantă lucrare dintre toate textele publicate până atunci în arheologia preistorică românească. Aspectul său solid (coperte cartonate) și voluminos, precum și caracterul său monografic, o fac să iasă în evidență printre celelalte cărți anterioare sau contemporane. Importanța sa în context, dar și conținutul „strict științific”, adică apolitic, face ca volumul să se constituie în unul din argumentele invocate într-o scrisoare adresată de Mihail Roller lui Alexandru Drăghici, în încercarea de a obține eliberarea lui Vladimir Dumitrescu din închisoare:

„Știu că e bun specialist și pe baza aceasta Institutul de Istorie i-a încredințat șantierul Hăbăšești, săpat în anul 1949-1950. [...] A fost o lucrare bună și ca urmare a fost trimis pe alt șantier (Traian – regiunea Bacău). [...] Dacă cazul lui V. Dumitrescu nu ar fi fost atât de încurcat (eu nu-i cunosc activitatea politică legionară și deci nu pot să mă pronunț) îți declar că, pe *motive științifice* [subl. Roller] (nu pentru activitatea lui legionară), activitatea arheologică a acestui cercetător merită să fie propusă pentru un premiu la Academie. Repet că singura rezervă este dosarul lui. Nu-l cunosc. Numai voi, care-l cunoașteți, puteți să mă ajutați pentru a ști dacă putem conta pe el pentru știință sau [...] trebuie să renunțăm.” (Mihail Roller citat în L. Pleșa 2006, p. 172-173, nota 25)

◆ Concluzii

Monografia *Hăbăšești* nu este doar încununarea muncii științifice a arheologilor implicați, ci și încununarea unui efort politic paralel. Autoritățile comuniste au monitorizat permanent cercetările arheologice de la Hăbăšești, pe care le-au convertit în cadrul expozițiilor în simbol al unei arheologii românești noi și superioare, inspirată de arheologia sovietică, și au finalizat acest demers investind într-o lucrare care, ca obiect, marchează vizibil o diferență față de tot ceea ce a precedat-o. Într-o lectură politică, nașterea monografiei *Hăbăšești* este povestea începuturilor unei noi lumi, bine organizată și eficientă, dreaptă cu toții, indiferent de originea lor socială, în care toată lumea are acces la cunoaștere și în care se produc lucruri de o calitate superioară.

Contra unei credințe într-o practică arheologică apolitică, credință larg răspândită până astăzi în cadrul câmpului arheologic din România, exemplul monografiei *Hăbăšești* ne arată că exact caracterul său apolitic, „strict științific”, a constituit elementul esențial al utilizării ei ca instrument al puterii politice comuniste. În absența unui conținut politic explicit, obiectului i-au fost atașate semnificațiile dorite de reprezentanții regimului.

Anii au trecut și conținutul „strict științific” face uitat pentru cititorul de astăzi trecutul politic al monografiei. Eventual, ecouri mai transmit peste ani doar termenii împrumutați din vocabularul lui F. Engels, precum „treapta de mijloc a barbariei”, în care a fost încadrată și aşezarea Cucuteni de la Hăbăšești. Dar, la o privire mai atentă, monografia *Hăbăšești* vine să reconfirme și să reamintească un aspect prea ușor ignorat sau dat uitării: un rol esențial în impunerea unui regim politic opresiv îl au obiectele cele mai obișnuite și / sau mai importante

pentru noi, precum cărțile pentru un arheolog, obiecte fără conotații politice evidente și chiar foarte folositoare. Transformarea se produce nu atât cu ajutorul represiunii și al cointeresării, cât mai ales cu cel al obiectelor.

❖ Mulțumiri

Doresc să-mi exprim recunoștința față de Silvia Marinescu-Bîlcu pentru documentele puse la dispoziție, precum și față de Nona Palincaș, pentru observațiile făcute asupra textului.

❖ Referințe bibliografice

- M. Anghelinu 2003 *Evoluția gândirii teoretice în arheologia din România. Concepte și modele aplicate în preistorie*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- R.-Al. Dragoman,
S. Oanță-Marghitu 2013 *Arheologie și politică în România*, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Editura Eurotip, Baia Mare.
- VL. Dumitrescu 1994 *Închisorile mele*, Editura Albatros, București.
- VL. Dumitrescu 2013 *Mărturisirile unui „criminal politic”*, Editura Babel, Bacău.
- Expoziția 1950 *Expoziția arheologică. Rezultatele săptăturilor arheologice din 1950 în Republica Populară Română*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- L. Pleșa 2006 Mihail Roller și „stalinizarea” istoriografiei românești, *Annales Universitatis Apulensis*, Series Historica, 10/I, p. 165-177.

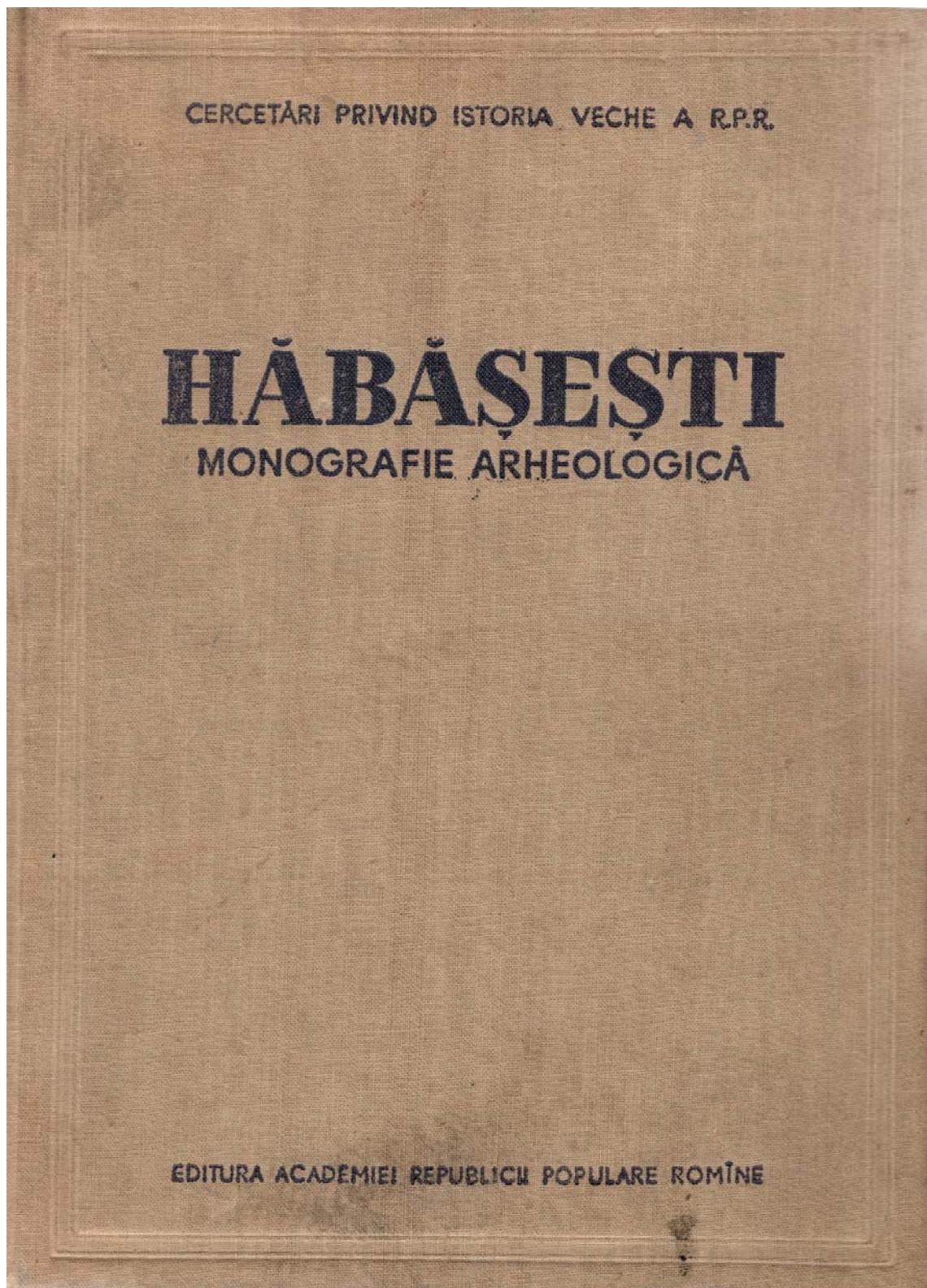

Fig. 1. Coperta monografiei arheologice *Hăbășești*.
The cover of *Hăbășești* archaeological monograph.

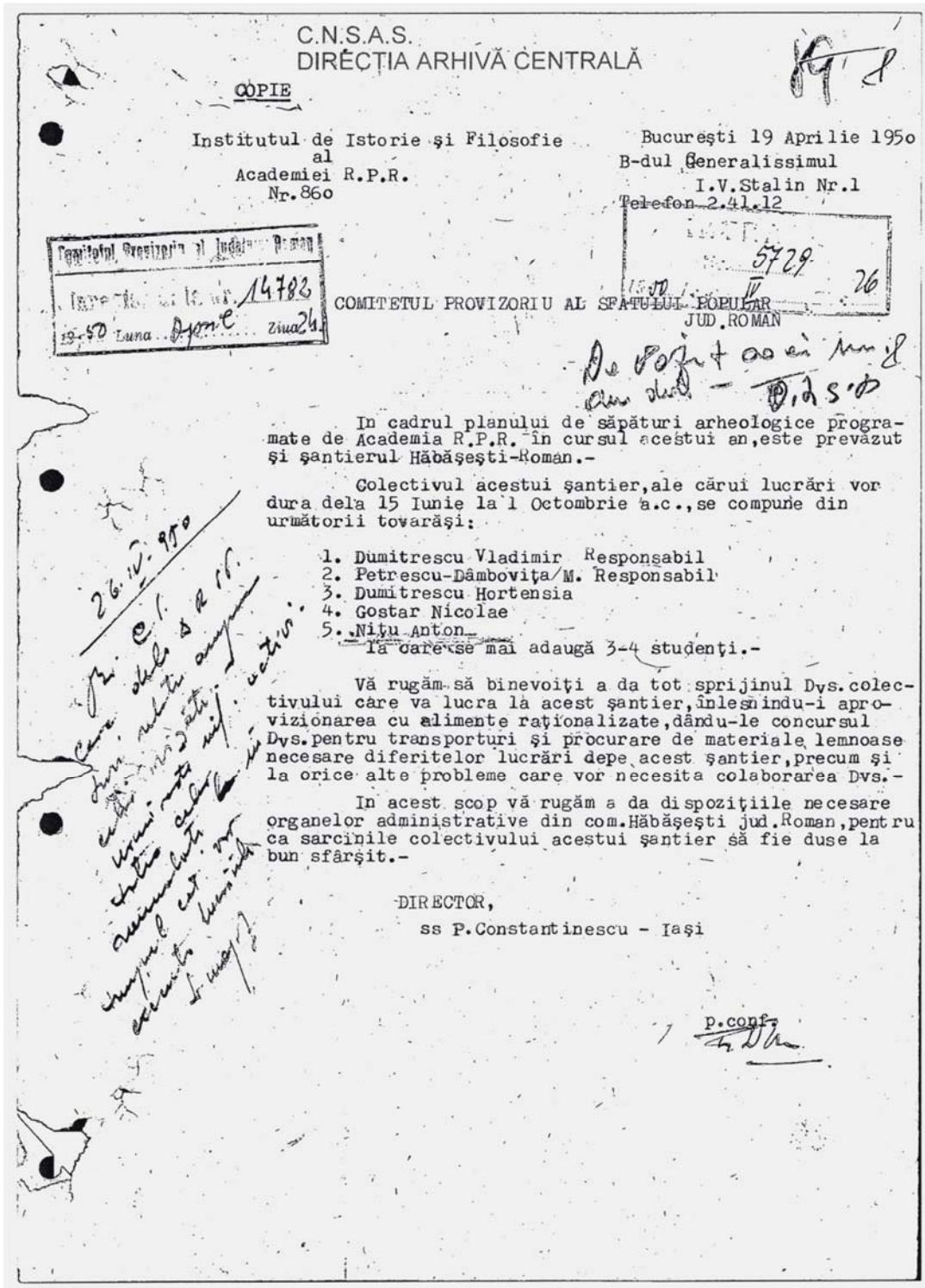

Fig. 2. Document din aprilie 1950 în care directorul Institutului de Istorie și Filosofie al Academiei Republicii Populare Române cere sprijinul autorităților locale pentru săpăturile arheologice ce urmau a fi efectuate la Hăbășești.

Document from April 1950 in which the director of the Institute of History and Philosophy of the Academy of the People's Republic of Romania asks for the support of the local authorities for the archaeological excavations to be carried out at Hăbășești.

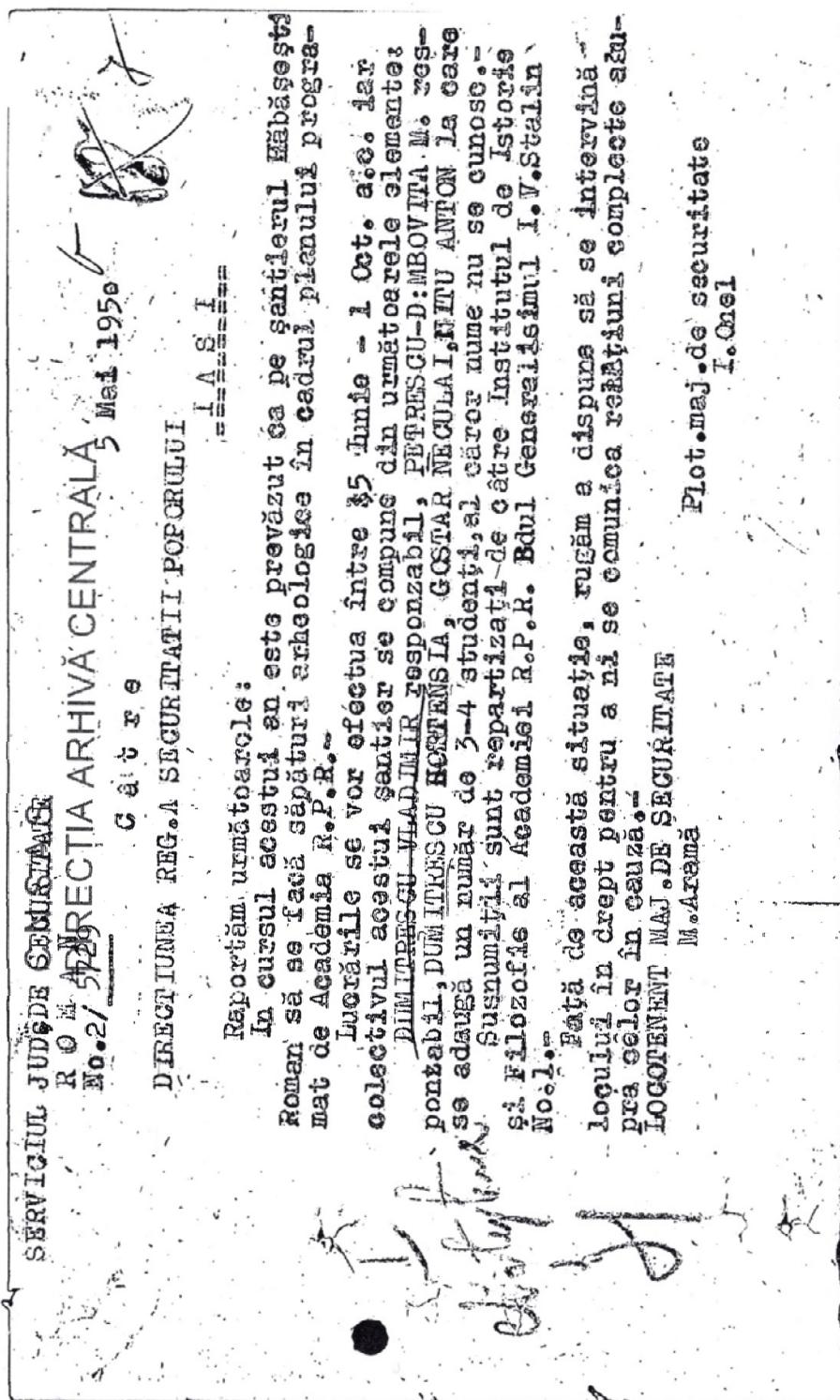

Fig. 3. Document al Securității din luna mai a anului 1950 în care se cer informații despre arheologii ce urmău a efectua săpături la Hăbășești. Document from May 1950 in which the Secret Police is asking for information about the archaeologists who were to perform excavations at Hăbășești.

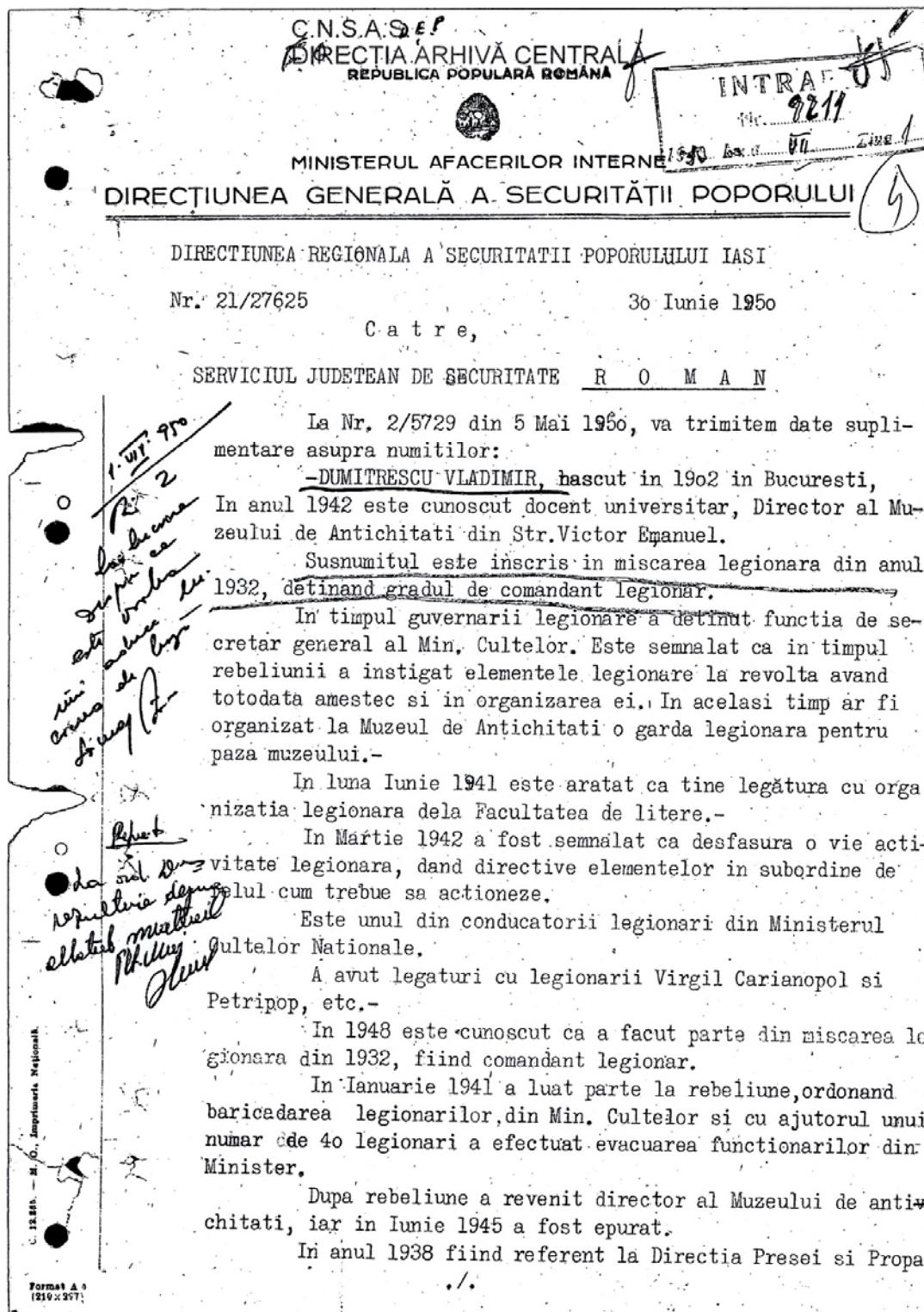

Fig. 4. Document al Securității din luna iunie 1950 cu datele referitoare la arheologii ce urmău a efectua săpături la Hăbășești.

Document of the Secret Police from June 1950 with data about the archeologists who were to perform excavations at Hăbășești.

C.N.S.A.S.

DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

gandei, a fost conferentiar la Facultatea de Litere de unde a fost departat ca facand parte din miscarea legionara, cuibul AXA.

In anul 1942 a fost semnalat ca desfasura o vie activitate legionara, colaborand la ziarul "Cuvantul" cu diferite articole. A activat in Garda de fer si Totul pentru Tara.

- GOSTAR NICULAE in anul 1943 este cunoscut ca student in anul II Facultatea de Litere Sibiu, originar din aceiasi comuna cu Horia Sima, cunoscut ca conducator al nucleului legionar sinist dela aceasta facultate, impreuna cu studentii Ion Osoianu si Feleea Victor.

- ~~NITU ANTON~~ NITU ANTON este cunoscut in anul 1939 ca a inceput sa militzeze in miscarea legionara din 1932, facand parte din organizatia "Cuibul de vulturi albi".-

In primavara anului 1933 a infiintat cuibul "Garda Romaneasca" si tot in anul 1933 a colaborat la publicatia legionara "Buciumul pentru Jud. Neamt si Roman".-

Dupa assassinarea primului ministru I.G. Duca a fost trimis in judecata Consiliului de Razboi al Corp.II Armata, impreuna cu alti legionari, pentru apologia crimei, insa a fost scos din cauza.

Din anul 1934 pana la dizolvarea partidelor politice a militat in Partidul "Totul pentru tara" luand parte la toate manifestarile legionare si campaniile electorale, care au avut loc in acest interval.

In vara anului 1936 a organizat si condus tabara legionara din satul Galoni Jud. Roman.

In anul 1941 un anume Nitu Anton este cunoscut ca student si aratat ca a primit dela Zelea Codreanu o srisoare prin care il ruga sa se informeze printre studenti despre toti pertizanii lui Horia Sima.

In 1946 un anume Nitu Anton, originar din Roman este cunoscut ca asistent universitar la Iasi. In anul 1939 a fost pus in libertate din com. obligatoriu dela Vaslui la 29 Octombrie 1939 desolidarizandu-se de miscarea legionara. In anul 1946 a aparut si s'a stabilit la Iasi, deoarece fusese disparut dela domiciliu la 23 August 1944.

Dispuneti ca susnumitii sa fie tinuti in stricta supraveghere, raportandu-ne la timp orice constatari facute.-

LTCOLONEL DE SECURITATE

A.V.PANDEA

Lt. de Securitate
S.M. Sibovicius

Fig. 4. (continuare/continued).

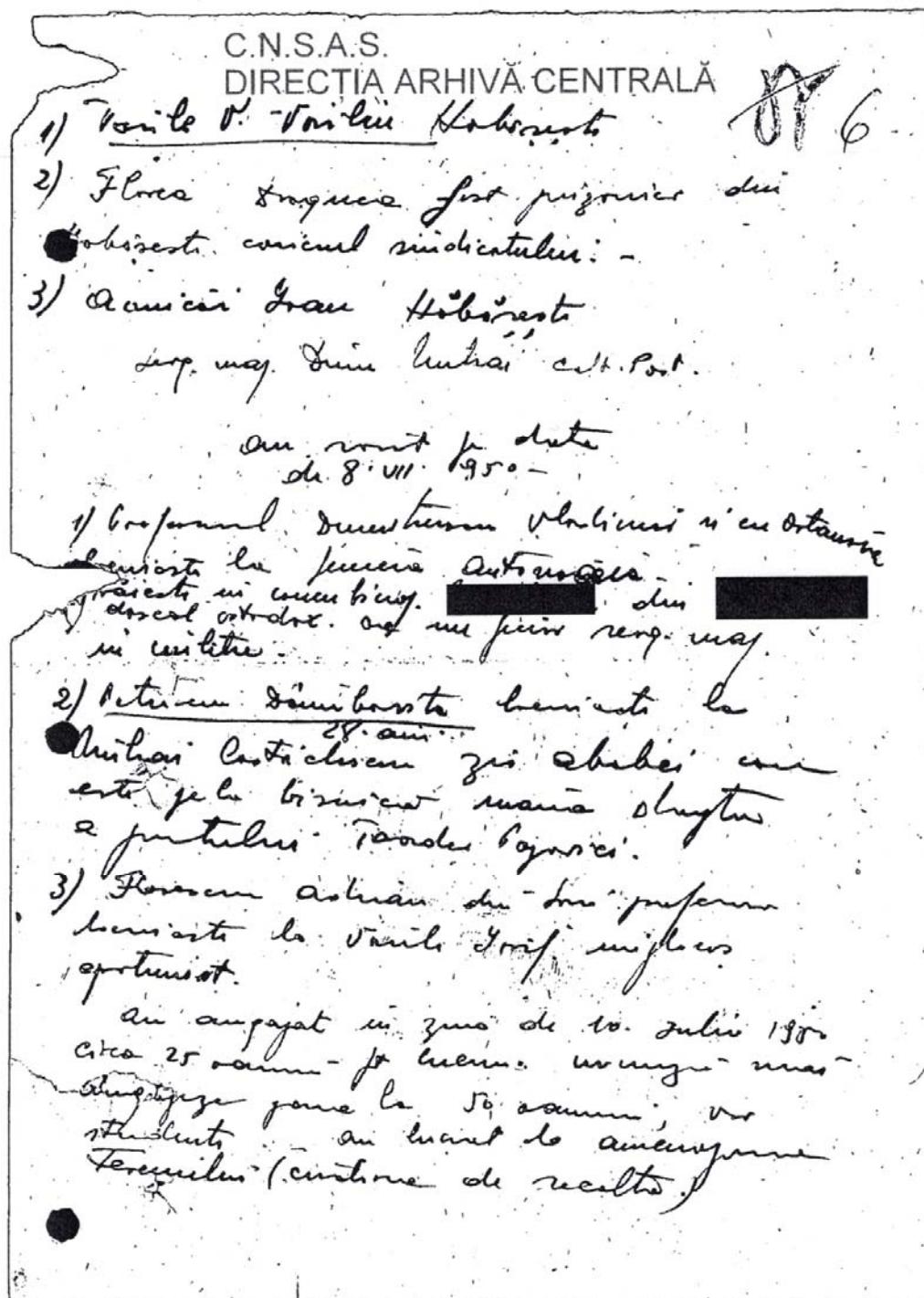

Fig. 5. Document din arhiva fostei Securitate ce atestă supravegherea arheologilor de către autorități încă din ziua sosirii lor la Hăbășești.

Document from the archives of the former Secret Police testifying the surveillance of archaeologists by the authorities from the day they arrived in Hăbășești.

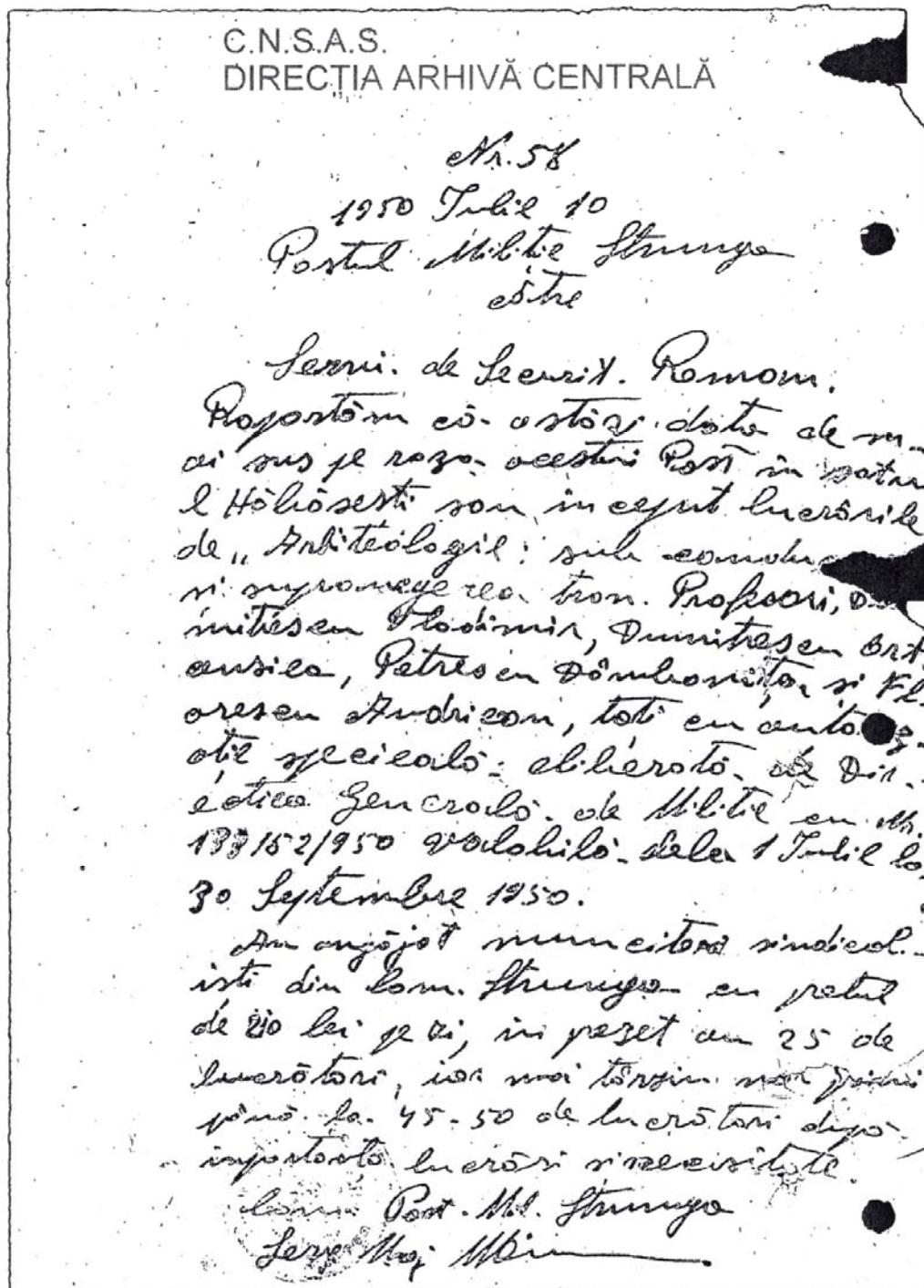

Fig. 6. Document ce atestă supravegherea arheologilor de către milicia locală și Securitate încă din primele zile de la sosirea lor la Hăbășești.

Document testifying the surveillance of archaeologists by the local militia and the Secret Police from the first days after their arrival in Hăbășești.

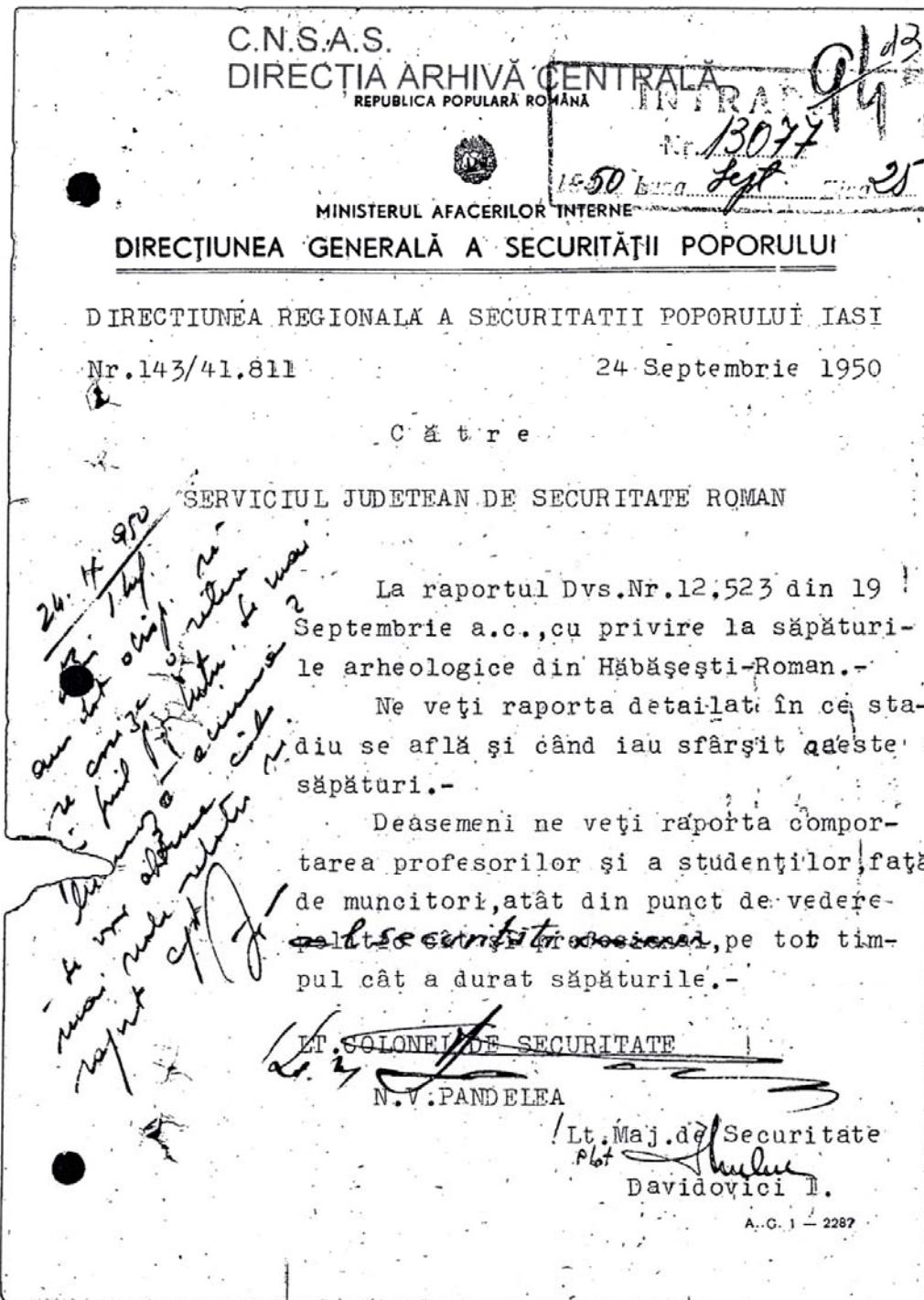

Fig. 7. Document al Securității din luna septembrie 1950 în care se cer informații despre săpăturile arheologice de la Hăbășești și despre comportamentul arheologilor și studenților față de muncitori.

Document from September 1950 in which the Secret Police is asking for information on the archaeological excavations at Hăbășești and on the behavior of archaeologists and students towards the workers.

C.N.S.A.S.
DIRECTIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Lt. de Securitate
Salman Niculae
29 Septembrie 1950

R E F E R A T

In urma verificărilor efectuate în scopul de a se ști cum a decurs săpăturile arhiologice din satul Hăbășești com. Muncelel de sus-Roman, precum și comportarea profesorilor și studenților din punct de vedere a Securității, refer următoarele:

La data zăsde lo Iulie 1950, au început în satul Hăbășești comuna Strunga-Roman, la punctul numit dealul hal, lucrări cu caracter arhiologic.

Aceste lucrări, au luat sfârșit la data de 30 Septembrie 1950, când toți profesorii și studenții ce mai rămăseseră în ultimul timp au plecat în localitățile de unde au venit.-

La începutul lucrărilor au venit Profesor DUMITRESCU VLADIMIR, PETRESCU DAMBOVITA, MIRCEA, FLORESCU ADRIAN, DUMITRESCU HORTENSIU (soția Prof. Dumitrescu Vladimir) și studenții Gostar Nicolae, Căpățână Ioan și Purice Miulu.

Au fost angajați prin sindicatul agricol din comuna Strunga satul Hăbășești, un număr de 50 oameni (muncitori), angajați cu câte 200 lei pe zi, lucrând câte 9 ore zilnic.-

Acești muncitori au lucrat până la jumătatea lunei Septembrie a.c., majoritatea fiind tineri între 18-20 ani, originari din satul Hăbășești.-

La sedințele ce acești muncitori sindicaliști le țineau participarea era de 70%.-

Dela data începerii lucrărilor până la sfârșit au fost descoperite un număr de 36 locuințe din chirpici, diferite cioburi de oale parte având gravuri pe ele, cca 50 bucăți idoli, cca 30 bucăți topoare de piatră, cca 40 bucăți topoare de cremene și săge geti tot din cremene, toate fiind găsite la adâncime de 50 centimetri de sol.-

Aceste obiecte au fost împachetate în lăzi și urmează a fi transportate la muzeul din București.-

S'a mai descoperit un sănt de apărare în partea de nord vest a satului ce se mărginea cu o pădure.-

Numețul PETRESCU DAMBOVITA care avea aparat de fotografie a fotografiat fiecare locuință în parte. Deasemeni, cu cca. 6 zile de data închirierii lucrărilor, a fotografiat pe toți muncitorii și profesorii ce au lucrat pe acest sănțier arhiologic, fotografii ce au fost date spre multiplicare la Roman promițând că fiecare va primi câte o fotografie.-

Atât profesorii cât și studenții au avut o comportare frumoasă față de muncitori. Studenții în fiecare Miercuri și Vineri timp de jumătate de oră, în timpul reșauderii de prânz, țineau adunări în care se discuta și arăta situația politică externă și internă.

Astfel de sedințe au ținut studenții Florescu, Dragomir și Căpățână Ioan, la care participau și profesorii.-

In intervalul cât a durat aceste lucrări arhiologice au fost semnalate o serie de elemente dușmănoase care pătrunse pe sănțier că se manifestă ostil.

Astfel, numețul TEODOR IEONIU tărand sărac din satul Hăbășești, în repetate rânduri a afirmat că nu se găsesc multe printre care și gazul, de parcă l-ar aduce din America.

Numețul VACARU MIHAI din satul Hăbășești com. Strunga

Fig. 8. Referat al Securității din luna septembrie 1950 privind săpăturile arheologice de la Hăbășești și comportamentul arheologilor și studenților față de muncitori.

Report of the Secret Police from September 1950 on the archaeological excavations at Hăbășești and on the behavior of archaeologists and students towards the workers.

C.N.S.A.S.

-2-

in cursul lunii Iulie a.c., a fost semnalat că a pronunțat catega
cuvinte din canticul legionar "sfanta tinerețe legionară", fătă de
două persoane (muncitori) ce lucrau împreună pe santier. -

Acest caz fiind verificat prin biroul de Securitate Săbăuani
s'a constat că nu a fost influențat de nimenei ci a spus și fără ași
da seama. Până la urmă a fost creiat informator. -

In timpul lucrului între muncitori se incingeau dicutii
referitor la unele nemulțumiri ce le au pe tema lemnelor de foc, a
gazului sau cooperării. Profesorii Dumitrescu Vladimir și Petrescu
Dâmbovița Mircea, când auzea astfel de dicutii le oprea spunând că
pe santier nu este permis a se discuta astfel de lucruri ci dacă
vor să discute în afara și cei care nu se conformă vor fi concediați.

Procedând în felul acesta, nu au fost semnalate pe timpul căt
a durat lucrările decât cele două cazuri de manifestări ce sunt
arătate mai sus. -

Când timpul era nefavorabil, profesorii făceau lectii cu studenții în sala unde luau masa. -

Planul santierului "dealul han" a fost schițat pe hârtie
milimetrică, fiecare casă în parte arătându-se și obiectele ce au
fost găsite în ea. -

Profesorii și studenții tot timpul au stat pe santier sau în
cantonamente în satul Hăbășești com. Strunga-Roman, la țărani mijlociș
în afara de numitul PETRESCU DAMBOVITA care a fost de două ori la
Iași de unde este originar. -

Deasemeni, numitul Dumitrescu Vladimir în mod regulat, la două
săptămâni se ducea în comună Mircești-Roman la secția financiară
pentru justificare și control în acte bănești. -

Studentul GOSTAR Niculae în acest timp a descoperit în apropiere
de comuna Brătulești-Roman, pe dealul denumit "bălănici" obiecte
din timpul Daco-Roman și după cum afirmă profesorii arheologi vor
face și în acel loc la anul însărcini săpături. -

Lt. de Securitate
N. Salman

Fig. 8. (continuare/continued).

7 90 9

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ
REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECTIUNEA GENERALĂ A SECURITĂȚII POPORULUI

SERVICIUL JUDEȚIAN DE SECURITATE ROMÂN
Nr. 1431/13445

3 Oct. 1950

P. 143
T. eland
AP

gatre

DIRECTIUNEA REGIONALĂ A SECURITATII POPORULUI
I.A.S.I.

La sed. file 143/418/1, dn 24 oct 1950

REZUMAT

Referitor la săntierul Arheologic din satul Hăbășești Com. Strunga

Raportam următoarele:

La date de 10 iulie 1950, au început în satul Hăbășești Com. Strunga-Roman, la punctul numit dealul hal, lucrări cu caracter arheologic.

Aceste lucrări, au luat sfârșit la data de 30 Septembrie 1950, cand toti profesorii și studentii ce mai rămăseseră în ultimul timp au plecat în localitățile de unde a venit.-

La începutul lucrarilor au venit Profesori DUMITRESCU VLADIMIR, PETRESCU DAMBOVITA MIRCEA, FLORESCU ADRIAN, DUMITRESCU HORȚENSI (scotia Prof. Dumitrescu Vladimir) și studentii Gostar Niculae, Căpățană Ioan și Purcea Miulu.-

Au fost angajati prin sindicatul Agricol din Com. Strunga satul Hăbășești, un număr de 50 oameni (muncitori), angajati cu cete 200 lei pe zi, lucrând căte 9 ore zilnic.-

Acești muncitori au lucrat până la jumătatea lunii Septembrie a.c., majoritatea fiind tineri între 18-20 ani, originar din satul Hăbășești.-

La sedințele ce acești muncitori sindicaliști la tineau participarea, era de 70%.-

Dela data începerii lucrarilor pînă la sfîrșitul au fost descoperite un număr de 36 locuințe din chirpici, diferite cioburi de oale sparte având gravuri pe ele, cca. 50 bucăți idoliști, cca. 30 bucăți topoare de piatră, cca. 40 bucăți topoare de cremene și săgeți tot din gremene, toate fiind găsite la adâncime de 50 centimetri de sol.-

Aceste obiecte au fost impachetate în lázi și urmează a fi transportate la muzeul din București.-

S-a mai descoperit un sănt de apărare în partea de nord vest a satului ce se mărginea cu o pădure.-

Numele PETRESCU DAMBOVITA care avea fotograf de fotografiat a fotografiat fiecare locuință în parte. Deasemeni, cu cca. 6 zile de data închirierii lucrărilor, a fotografiat pe toți muncitorii și profesorii ce au lucrat pe acest săntier arheologic.

Format A 4
(210 x 297)

Fig. 9. O altă versiune a raportului Securității din septembrie 1950 privind săpăturile arheologice de la Hăbășești și comportamentul arheologilor și studenților față de muncitori. Another version of the September 1950 report of the Secret Police on the archaeological excavations at Hăbășești and on the behavior of archaeologists and students towards the workers.

C.N.S.A.S.
DIRECTIA ARHIVĂ CENTRALĂ

fotografii ce au fost date spre multiplicarea la Roman
promitând că fiecare va primi cete de fotografie.-

Atât profesorii cât și studentii au avut o comportare
frumoasă față de muncitorii. Studentii în fiecare Mercurie
și Vineri timp de jumătate de oră, în timpul repausului de
prânz, tineau adunari în care se discutau și arătau
situația politică internă și externă.-

Astfel de ședințe au tinut studentii Florescu și
Căpătană Ioan, la care participau și profesorii.-

În intervalul cat a durat aceste lucrări arheologice
au fost semnalate o serie de elemente dușmanoase care
pătrunseseră pe sănțier că se manifestă ostil.-

Astfel numitul TEODOR LEONTE tăran sărac din satul
Hăbășești, în repărate rânduri a afirmat că nu se găsește
multe printre care și gazul, de parcă l-ar aduce din America.-

Numitul VAGARU MIHAI din satul Hăbășești Com.
Strunga în cursul lunii Iulie a.c., a fost semnalat că a
pronunțat căteva cuvinte din canticul legionar "sfântă
tinerețe legionara" fată de două persoane (muncitori) ce
lucrau în preună pe sănțier.

În timpul lucururilor între muncitori se incingeau
discuții referitor la unele nemultumiri ce le au pe
tema lemnelor de foc, a gazului sau cooperatiei. Profesorii
Dumitrescu Vladimir și Petrescu Dămbovita Mircea, când auzeau
astfel de discuții le oprea spunând că pe sănțier nu este
permis a se discuta astfel de lucrări ci dacă vor să
discute în afara și că care nu se conformă vor fi concediați.-

Procedând în felul acesta, nu au fost semnalate pe
timpul cat a durat lucrările decat cele două cazuri de mani-
festări ce sunt arătate mai sus.-

Când timpul era nefavorabil, profesorii făceau
lectii cu studentii în sala unde lăua masa.-

Planul sănțierului "dealul han" a fost schitat pe
hârtie milimetrică, fiecare casa în parte arătându-se
și obiectele ce au fost găsite în ea.-

Profesorii și studentii totuși timpul a stat pe
sănțier sau în cantonamente în satul Hăbășești Com. Strunga
Jud. Roman, la târani mijlocăși în afara de numitul PETRESCU
DAMBOVITA care a fost de două ori la Iași de unde este
originar.-

Deasemeni, numitul Dumitrescu Vladimir în mod
regulat, la două săptămâni se ducea în Com. Mircesti-Roman
la secția finanțiară pentru justificarea și control în
acte bănaști.-

Studentul GOSTAR NICULAE în acest timp a
discoverat în apropiere de Comuna Braniște-Roman, pe dealul
denumit "Balanică" obiecte din timpul Daco-Roman. și după
cum afirmă profesorii arheologi vor face și în acel loc
la anul săptămâni.-

CAPITAN DE SECURITATE

M. Aramă

Lt. de Securitate

N. Salman

Fig. 9. (continuare/continued).

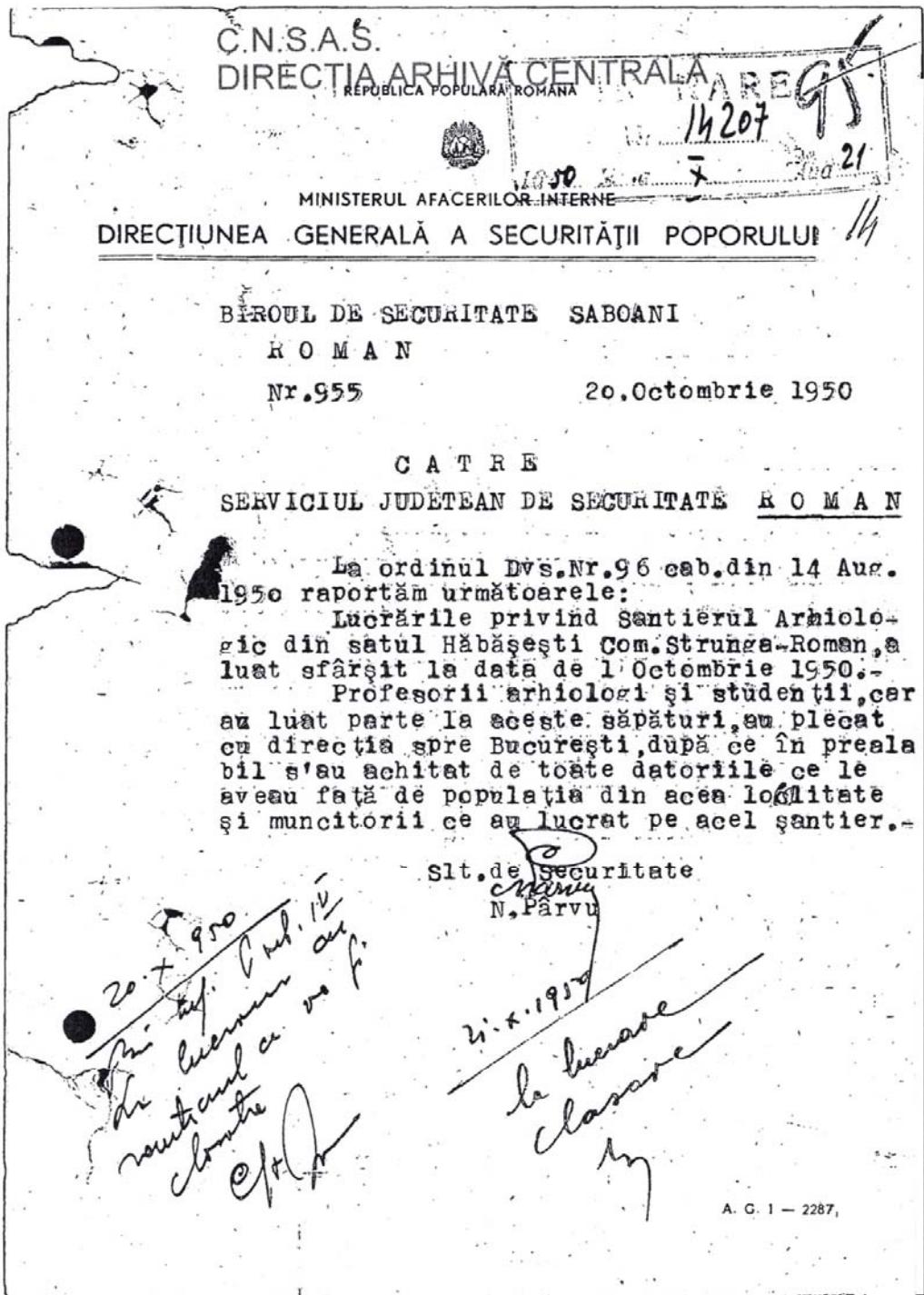

Fig. 10. Document al Securității din octombrie 1950 privind încheierea săpăturilor arheologice de la Hăbășești.

Document of the Secret Police from October 1950 regarding the completion of the archaeological excavations at Hăbășeți.

Fig. 11. Mihail Roller în vizită pe șantierul arheologic de la Hăbășești.
Mihail Roller visiting the archaeological site at Hăbășești.

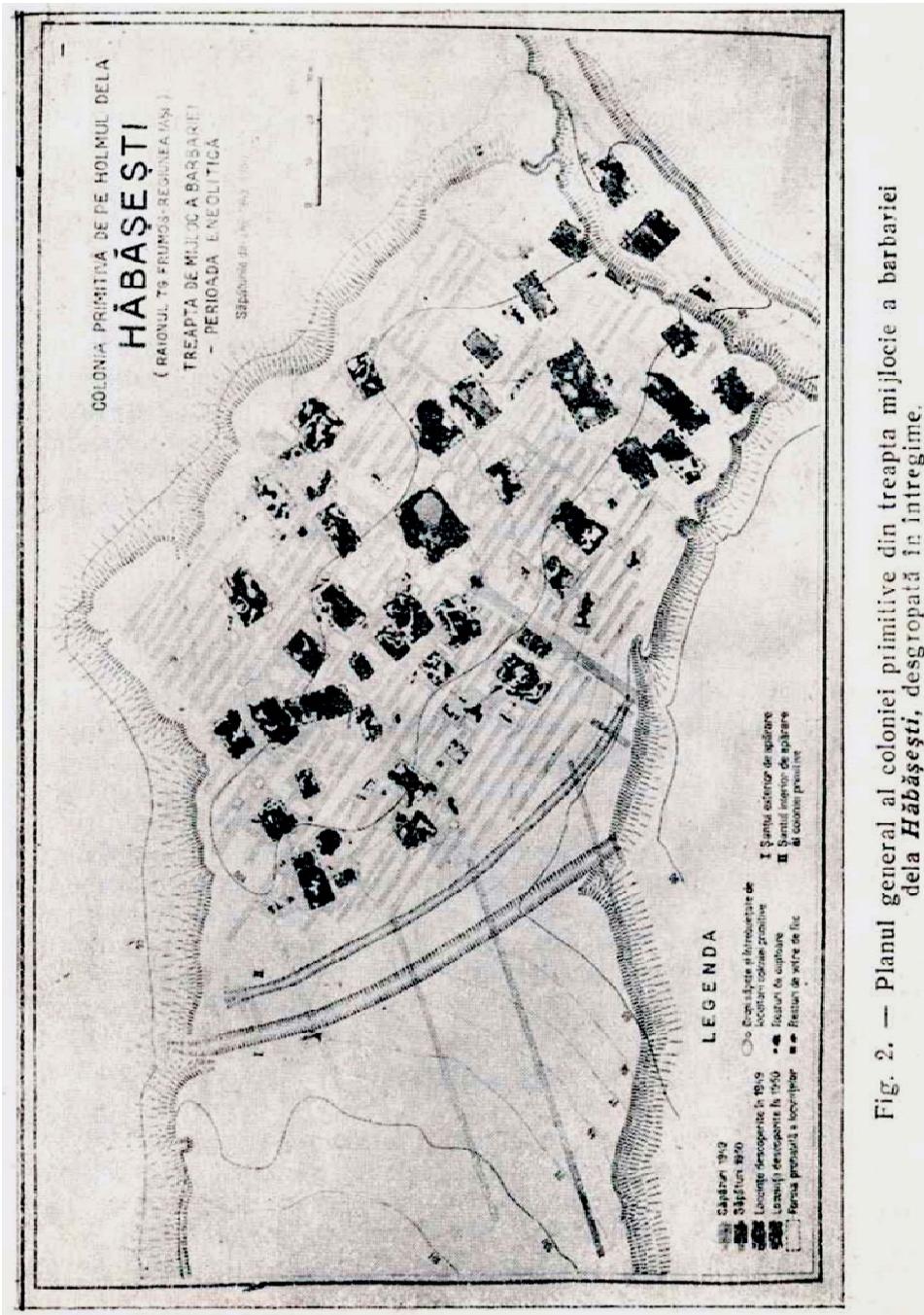

Fig. 2. — Planul general al coloniei primitive din treapta mijlocie a barbariei delă *Hăbășești*, desgropată în întregime.

Fig. 12. Planul aşezării Cucuteni de la Hăbăşteşti prezentat în 1950 în cadrul unei expoziţii arheologice organizate la Muzeul Naţional de Antichităţi din Bucureşti (sursa: *Expoziţia* 1950, p. 15, Fig. 2).

The plan of the Cucuteni settlement at Hăbăşteşti presented in 1950 in an archaeological exhibition organized at the National Museum of Antiquities in Bucharest (source: *Expoziţia* 1950, p. 15, Fig. 2).